

**Ауыл мектептері оқушыларының жалпы білім беретін пәндер
бойынша республикалық олимпиадасы – 2024 ж**

География 10 сынып

II тур

1-тапсырма: Урбанизация

Кестенің жетіспейтін бөліктерін толтырыңыз. 10 ұпай

Аймақтар	Халқы (мыңмен)	Ауылдық (пайызбен, мыңмен)	Қалалық (пайызбен, мыңмен)
Маңғыстау	799,2 мың	54,1%, 432,2 мың	45,9%, 367 мың
Ақтөбе	946,8 мың	75,3%, 713 мың	26,7%, 233,8 мың
Түркістан	2152,8 мың	74,9%, 1613,5 мың	25,1%, 539,3 мың
Қарағанды	1134,5 мың	81,8%, 928,3 мың	18,2%, 206,2 мың
Алматы	1548 мың	80,5% 1246,1 мың	19,5%, 301,9 мың

2-тапсырма: Қоныстану 10 ұпай

Австралия - үлкен аумағы бар таңғажайып ел. Елде эму, платипус және т.б. сияқты көптеген эндемикалық түрлер мекен етеді. Оның айтарлықтай мөлшеріне қарамастан, халықтың көпшілігі ірі қалаларда және жағалауда шоғырланған.

Австралия халқы неліктен жағалауда шоғырланғанын түсіндіріңіз.

Қолайлы климат. Аустралияның жағалаулары құрғақ және ыстық ішкі континенттен (аутбэк) айырмашылығы жұмсақ және қолайлы климатқа ие, мұнда өмір сүру жағдайлары азырақ қолайлы.

- Ресурстарға қол жеткізу. Жағалаулар ауыз суға, ауыл шаруашылығына, сондай-ақ балық шаруашылығына және теңізге қатысты басқа да салаларға маңызды болып табылатын су ресурстарына қолжетімділікті қамтамасыз етеді.
- Экономикалық қызмет. Жағалауда Сидней, Мельбурн және Брисбен сияқты ірі қалалар мен экономикалық орталықтар орналасқан. Мұнда жұмыс

орындары, оқу орындары және сауда, қаржы және туризм сияқты негізгі экономикалық секторлар орналасқан.

- Көлік инфрақұрылымы. Жағалаулар халықаралық нарықтармен теңіз порттары мен әуежайлар арқылы жақсы байланысқан. Бұл жағалауды сауда, туризм және басқа елдермен экономикалық өзара әрекеттесу үшін қолайлы етеді.
- Тарихи даму. Жағалауда Австралиядағы алғашқы еуропалық колониялар құрылды, бұл жағалаудағы қалалардың одан әрі өсіп-өркендеуіне негіз болды, олар халықты тартудың негізгі орталықтарына айналды.

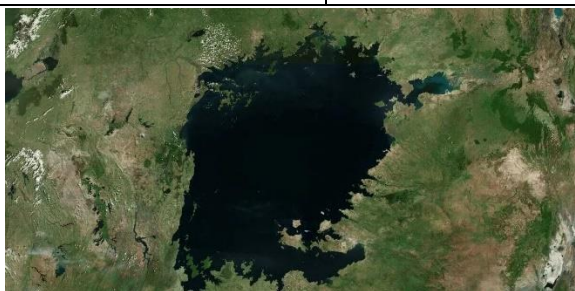
Логикалық тұрғыда дұрыс жауаптар да есептеледі*

3-тапсырма: Көлдер 10 ұпай

Спутниктік суреттердің фрагменттері әртүрлі масштабтағы көлдерді бейнелейді, олардың барлығы олар орналасқан континенттер үшін маңызды, сондықтан олар сізге жақсы таныс болуы керек. Жағалау сызығы бойынша географиялық нысандарды анықтаңыз. Бұл көлдердің қазаншұңқырлары қайдан шыққан? Жауабыңызды келесі мысалды пайдаланып кесте түрінде көрсетіңіз:

Сан	Көл атауы	Бассейннің шығу тегі
1	Виктория	Тектоникалық
2	Танганьика	Тектоникалық
3	Каспий	Тектоникалық (қалдық)
4	Ирасу	Вулкандық (Кратерлі)
5	Үлкен Алматы көлі	Мореналық

1.

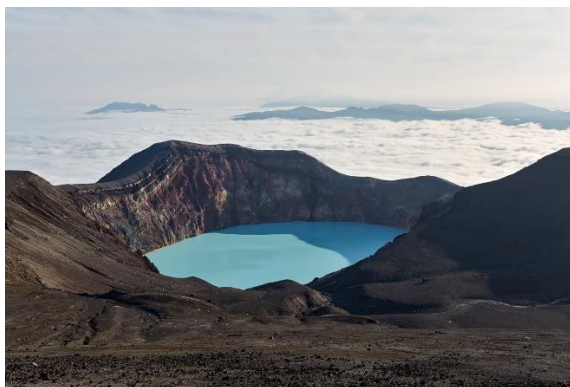

2.

3.

4.

5.

4-тапсырма: Геология 10 ұпай

G1 суретін пайдаланып картадағы сәйкес нүктелерге кестені толтырыңыз. Таңдалған жерлерде жер сілкінісі мен жанартау атқылауының болуы мүмкін екенін анықтаңыз (шын болса «+» және жалған болса «-» белгісін қойыңыз). Әр нүктеге жақын жерде болып жатқан тектоникалық процесті мүмкіндігінше дәл атаңыз (плитаның қозғалысының бағытын ескеру жеткіліксіз). 10 ұпай

Әріп	Жер сілкінісі	Жанартаулар	Тектоникалық процесс (аймақ)	Жергілікті тақта(лар)
А	+	+	Субдукция	Оңтүстік Америка, Кариб .....
Б	+	-	Коллизия	Үнді-Аустралия, Еуразия .....
С	+	+	Спрединг	Солтүстік Америка, Еуразия .....

D	+	-	Трансформ (Ығысу)	Солтүстік Америка, Тынық мұхит .....
E	+	+	Субдукция	Оңтүстік Америка, Наска .....

5 Есеп: Атмосфералық циркуляция 10 ұпай

1. Фотосуретті пайдаланып, сұраққа жауап беріңіз: Бұл не? (16)
Циклон
(Тропикалық Циклон)
2. Мұндағы қысым қандай, төмен немесе жоғары (16)

Төменгі

3. Бұл нысан қалай пайда болады? (3б)

Жылы су буланып, көтеріліп, конденсацияланып, жылуды бөледі, бұл ауаның жоғары ағынын арттырады. Жердің айналуына байланысты ауа циклондық қозғалыс тудырып, айнала бастайды. Қатты желдің ығысуы болмаса, циклон күшейіп, қатты желдер мен жауын-шашын тудырады

4. Осы құбылыстарды өлшейтін шкала қалай аталады? (2б)

Саффир-Симпсон шәкілі

5. Дүние жүзінде бұл құбылыс әртүрлі атауларға ие, 3 мысал келтіріңіз (3б)

Ураган

Тайфун

Тропикалық Циклон